

Aportacions de les Balears a la primera musicologia espanyola

BÀRBARA DURAN BORDOY
EUGENIA GALLEGO CAÑELLAS

Palma 8 Octubre de 1894

Sr. D. Felipe Pedrell

*... Sr. mio: desde que recibí
... he pasado un
... Mi madre
... el lunes pas
... olearla tan
... Hoy, ya,
... fuera de peligro
... tengo un rato p
... contestar
... a Ud.
... lo mismo Meover,*

Bàrbara Duran Bordoy
Eugenia Gallego Cañellas

APORTACIONES DE LES
BALEARS A LA PRIMERA
MUSICOLOGIA ESPANYOLA

*Les connexions de Felip Pedrell amb A. Noguera,
A. J. Pont i altres intel·lectuals illencs*

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
2022

Amb el suport de

**institut d'estudis
balearics**

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Institut Català de les
**Empreses
Culturals**

Primera edició, novembre de 2022

© Bàrbara Duran Bordoy i Eugenia Gallego Cañellas, 2022

La propietat d'aquesta edició és de
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Ausiàs Marc, 92-98 – 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9191-247-7

Dipòsit legal: B. 16958-2022

Imprès a Gráficas Rey

Disseny de la coberta: Jordi Avià

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ. LES ILLES BALEARS I ELS ESTUDIS MUSICOLÒGICS. FONAMENT D'AQUEST TREBALL ...	7
1. CONTEXT SOCIOPOLÍTIC A LA MALLORCA FINISECULAR	11
2. ELS INTEL·LECTUALS MALLORQUINS. NOGUERA I PEDRELL: ELS NOUS «INSENSATS»	15
3. REVISIÓ DE LA CORRESPONDÈNCIA	17
4. FONTS I PLANTEJAMENT METODOLÒGIC	25
5. LA CONNEXIÓ DEL MESTRE PEDRELL AMB ELS INTEL·LECTUALS MALLORQUINS. LA RELACIÓ ENTRE NOGUERA I PEDRELL MITJANÇANT LA SEVA CORRESPONDÈNCIA	29
6. LA CORRESPONDÈNCIA ENTRE FELIP PEDRELL I ELS INTEL·LECTUALS INSENSATS	35
7. ANÀLISI DE LES APORTACIONS FEMENINES ALS CANÇONERS DE NOGUERA I PONT: LES DONES COM A INFORMANTS DELS CANÇONERS	39
8. TRANSCRIPCIONS DE LA CORRESPONDÈNCIA	43
8.1. CORRESPONDÈNCIA ALBÉNIZ-PEDRELL	43
8.1.1. <i>Albéniz-Pedrell, Londres, 20 d'abril de 1891</i>	45
8.1.2. <i>Albéniz-Pedrell, Barcelona, 23 d'abril de 1901</i>	46
8.1.3. <i>Albéniz-Pedrell, Barcelona, 24 de febrer de 1902</i> ..	46
8.1.4. <i>Albéniz-Pedrell, Londres, 29 de juny de 1891 (?)</i> ..	47
8.2. CORRESPONDÈNCIA ALOMAR-PEDRELL	47
8.2.1. <i>Alomar-Pedrell, Figueres, 7 de juny de 1916</i>	50

8.3. CORRESPONDÈNCIA ALZAMORA-PEDRELL	50
8.3.1. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1891</i> . .	51
8.3.2. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 21 de maig de 1892</i> . . .	51
8.3.3. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 24 de maig de 1892</i> . . .	52
8.3.4. <i>Alzamora-Pedrell, Barcelona, 13 de març de 1893</i> . .	52
8.3.5. <i>Alzamora-Pedrell, Barcelona, 13 de març de 1893</i> . .	53
8.3.6. <i>Alzamora-Pedrell, París, 27 de març de 1893</i>	53
8.3.7. <i>Alzamora-Pedrell, Londres, 7 d'abril de 1893</i>	53
8.3.8. <i>Alzamora-Pedrell, Londres, 18 d'abril de 1893</i> . . .	54
8.3.9. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 3 de juny de 1893</i>	55
8.3.10. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 17 de juny de 1893</i>	56
8.4. CORRESPONDÈNCIA CAPELLA DE MANACOR-PEDRELL . . .	57
8.4.1. <i>Capella de Manacor-Pedrell, Manacor, 20 de novembre de 1901</i>	59
8.5. CORRESPONDÈNCIA JOAN LLUÍS ESTELRICH-FELIP PEDRELL	59
8.5.1. <i>Estelrich-Pedrell, Palma, 9 de juny de 1890</i>	60
8.5.2. <i>Estelrich-Pedrell, Palma, 1 de novembre de 1912</i> .	61
8.6. CORRESPONDÈNCIA MIQUEL MARQUÈS - JESÚS DE MONASTERIO - FELIP PEDRELL	61
8.6.1. <i>Marquès-Monasterio-Pedrell, 13 de març de 1895</i> .	62
8.7. CORRESPONDÈNCIA ANTONI NOGUERA-FELIP PEDRELL	62
8.7.1. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 17 de febrer de 1888</i> . . .	64
8.7.2. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1888</i> . .	64
8.7.3. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 2 d'octubre de 1888</i>	65
8.7.4. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 d'octubre de 1888</i> . . .	66
8.7.5. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 d'octubre de 1888</i> . . .	68

8.7.6. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 de novembre de 1888 .</i>	68
8.7.7. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de novembre de 1888</i>	69
8.7.8. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de desembre de 1888 . .</i>	70
8.7.9. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1888 .</i>	70
8.7.10. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 de desembre de 1888 .</i>	71
8.7.11. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 de gener de 1889</i>	71
8.7.12. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de febrer de 1889</i>	73
8.7.13. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 d'abril de 1889</i>	74
8.7.14. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de maig de 1889</i>	75
8.7.15. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de juny de 1889</i>	76
8.7.16. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 15 d'octubre de 1889 . . .</i>	78
8.7.17. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 de juny de 1891</i>	79
8.7.18. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1891 . .</i>	79
8.7.19. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 15 d'octubre de 1891 . . .</i>	80
8.7.20. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de març de 1892</i>	80
8.7.21. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 17 de març de 1892</i>	81
8.7.22. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 de març de 1892</i>	82
8.7.23. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 1 d'abril de 1892</i>	84
8.7.24. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de maig de 1892</i>	84
8.7.25. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de maig de 1892</i>	85
8.7.26. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de juny de 1892</i>	86
8.7.27. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de juliol de 1892</i>	86
8.7.28. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 de setembre de 1892 . .</i>	87
8.7.29. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de setembre de 1892 .</i>	88
8.7.30. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 d'octubre de 1892 . . .</i>	88
8.7.31. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 de novembre de 1892</i>	89

8.7.32. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1892..</i>	90
8.7.33. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 d'octubre de 1892 ...</i>	91
8.7.34. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 d'octubre de 1892 ...</i>	92
8.7.35. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 3 de gener de 1893</i>	92
8.7.36. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 de gener de 1893</i>	92
8.7.37. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de gener de 1893</i>	93
8.7.38. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de febrer de 1893....</i>	94
8.7.39. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de febrer de 1893....</i>	95
8.7.40. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de febrer de 1893....</i>	97
8.7.41. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 de març de 1893</i>	98
8.7.42. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de març de 1893</i>	98
8.7.43. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de març de 1893</i>	100
8.7.44. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 d'abril de 1893</i>	100
8.7.45. <i>Noguera-Pedrell, 25 d'abril de 1893</i>	101
8.7.46. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de maig de 1893</i>	101
8.7.47. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 de maig de 1893</i>	102
8.7.48. <i>Noguera-Pedrell, 19 de maig de 1893</i>	103
8.7.49. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 de maig de 1893</i>	103
8.7.50. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 27 de juny de 1893</i>	104
8.7.51. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de juliol de 1893</i>	105
8.7.52. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 31 de juliol de 1893</i>	106
8.7.53. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1893 ..</i>	107
8.7.54. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 d'octubre de 1893 ...</i>	107
8.7.55. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 16 de novembre de 1893.....</i>	108
8.7.56. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de desembre de 1893..</i>	109
8.7.57. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de desembre de 1893.</i>	110
8.7.58. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 de gener de 1894</i>	110

8.7.59. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de gener de 1894</i>	111
8.7.60. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de febrer de 1894</i>	112
8.7.61. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 d'abril de 1894</i>	112
8.7.62. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de maig de 1894</i>	113
8.7.63. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 de maig de 1894</i>	114
8.7.64. <i>Noguera-Pedrell, 29 de maig de 1894</i>	114
8.7.65. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 1 de juny de 1894</i>	115
8.7.66. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de juny de 1894</i>	116
8.6.67. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de setembre de 1894 .</i>	117
8.7.68. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 8 d'octubre de 1894</i>	117
8.7.69. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de novembre de 1894 ..</i>	118
8.7.70. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 23 de novembre de 1894</i>	118
8.7.71. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de desembre de 1894 ..</i>	119
8.7.72. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de desembre de 1894 ..</i>	120
8.7.73. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 8 de gener de 1895</i>	120
8.7.74. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 de gener de 1895</i>	121
8.7.75. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 de gener de 1895</i>	122
8.7.76. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de març de 1895</i>	123
8.7.77. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 de març de 1895</i>	123
8.7.78. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 d'abril de 1895</i>	124
8.7.79. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de juny de 1895</i>	125
8.7.80. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 d'octubre de 1895 ...</i>	125
8.7.81. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de novembre de 1895 ..</i>	126
8.7.82. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 de novembre de 1895</i>	126
8.7.83. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1895 ..</i>	127
8.7.84. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de gener de 1896</i>	128
8.7.85. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 28 de gener de 1896</i>	129

8.7.86.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de febrer de 1896...</i>	130
8.7.87.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de març de 1896</i>	131
8.7.88.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 d'agost de 1896</i>	131
8.7.89.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 16 d'octubre de 1896 ..</i>	132
8.7.90.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de novembre de 1896.....</i>	133
8.7.91.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de gener de 1897</i>	134
8.7.92.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 19 de febrer de 1897...</i>	134
8.7.93.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de març de 1897 ...</i>	135
8.7.94.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de maig de 1897 ...</i>	136
8.7.95.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 d'agost de 1897</i>	136
8.7.96.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de febrer de 1898...</i>	137
8.7.97.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de febrer de 1898...</i>	137
8.7.98.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 1 d'abril de 1898</i>	138
8.7.99.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 de juliol de 1898 ...</i>	139
8.7.100.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 2 de setembre de 1898 .</i>	140
8.7.101.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 de març de 1899</i>	140
8.7.102.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 d'abril de 1899</i>	141
8.7.103.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 d'abril de 1899</i>	142
8.7.104.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1899.</i>	143
8.7.105.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1899 .</i>	143
8.7.106.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 de desembre de 1899.....</i>	144
8.7.107.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 23 de febrer de 1900 ..</i>	145
8.7.108.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 d'abril de 1900 (apareix també 11 d'abril de 1900)</i>	146
8.7.109.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 d'abril de 1900</i>	146
8.7.110.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de maig de 1900</i>	147

8.7.111.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 26 de maig de 1900 ...</i>	147
8.7.112.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de juliol de 1900 ...</i>	148
8.7.113.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 27 de juliol de 1900 ...</i>	148
8.7.114.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 d'agost de 1900</i>	149
8.7.115.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 de desembre de 1900.</i>	149
8.7.116.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 de gener de 1901</i>	150
8.7.117.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 d'abril de 1901</i>	151
8.7.118.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 d'octubre de 1901 ...</i>	151
8.7.119.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 d'octubre de 1901 ..</i>	152
8.7.120.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 d'octubre de 1901 ..</i>	153
8.7.121.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 26 de novembre de 1901.....</i>	154
8.7.122.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 3 de novembre de 1901. Postal.....</i>	155
8.7.123.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1901.</i>	155
8.7.124.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 3 de gener de 1902</i>	156
8.7.125.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 de gener de 1902 ...</i>	156
8.7.126.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de febrer de 1902. ...</i>	157
8.7.127.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de juny de 1902</i>	157
8.7.128.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 17 de novembre de 1902.....</i>	158
8.7.129.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 23 de novembre de 1902.....</i>	158
8.7.130.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 d'octubre de 1903 ..</i>	159
8.7.131.	<i>Noguera-Pedrell, 29 d'octubre de 1903. Targeta postal</i>	160
8.7.132.	<i>Noguera-Pedrell, 31 de juliol de 1906</i>	160
8.7.133.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, sense data 15</i>	161

8.8.	CORRESPONDÈNCIA	
	MIQUEL DELS SANTS OLIVER-PEDRELL	161
8.8.1.	<i>Dels Sants Oliver-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1893</i>	162
8.8.2.	<i>Dels Sants Oliver-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1902</i>	162
8.8.3.	<i>Dels Sants Oliver-Pedrell, 21 de desembre de 1911</i>	163
8.9.	CORRESPONDÈNCIA	
	PEDRO BISBE DE MALLORCA-PEDRELL	163
8.9.1.	<i>Pedro Bisbe de Mallorca-Pedrell, Palma, 16 de març de 1908.....</i>	164
8.10.	CORRESPONDÈNCIA ANDREU PONT-PEDRELL.....	164
8.10.1.	<i>Andreu Pont-Pedrell, París, 4 de febrer de 1902.</i>	165
8.10.2.	<i>Andreu Pont-Pedrell, juliol (any desconegut) ..</i>	166
8.10.3.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Palma, 14 d'agost (any desconegut)</i>	166
8.10.4.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Palma, 18 de setembre de 1907.....</i>	167
8.10.5.	<i>Andreu Pont-Pedrell, data desconeguda</i>	167
8.10.6.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Sant Marçal, 27 de juny de 1910</i>	168
8.10.7.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Lluçmajor, 5 de juliol de 1913.....</i>	168
8.11.	CORRESPONDÈNCIA ANTONI JOSEP PONT-PEDRELL....	169
8.11.1.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 26 de setembre de 1894</i>	171
8.11.2.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 13 d'abril de 1895.....</i>	172
8.11.3.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 21 de març de 1896.....</i>	172

8.11.4. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 27 de juny de 1898</i>	173
8.11.5. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 10 de setembre de 1898</i>	174
8.11.6. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, 10 novembre de 1900</i> ..	175
8.11.7. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 9 de desembre de 1901</i>	175
8.11.8. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, València, 27 de juliol de 1902. Postal</i>	176
8.11.9. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Palma, abril de 1903</i> ..	176
8.11.10. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 7 de juliol de 1907</i>	176
8.11.11. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 10 d'agost de 1907</i>	177
8.11.12. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Palma, 12 de desembre de 1907</i>	177
8.11.13. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 29 de juliol de 1910</i>	178
8.11.14. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Palma, 18 de maig de 1911. Postal</i>	178
8.11.15. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, 25 de novembre de 1911</i> .	178
8.11.16. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 27 de desembre de 1911</i>	179
8.11.17. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 19 de juny de 1912</i>	179
8.11.18. <i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 26 de novembre de 1912</i>	180
8.12. CORRESPONDÈNCIA BARTOMEU TORRES-PEDRELL	181
8.12.1. <i>Torres-Pedrell, Palma, 3 de maig de 1889</i>	181
REFERÈNCIES	183
BIBLIOGRAFIA	183
ARXIVS	187

8.3. CORRESPONDÈNCIA ALZAMORA-PEDRELL	50
8.3.1. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1891..</i>	51
8.3.2. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 21 de maig de 1892 ...</i>	51
8.3.3. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 24 de maig de 1892 ...</i>	52
8.3.4. <i>Alzamora-Pedrell, Barcelona, 13 de març de 1893..</i>	52
8.3.5. <i>Alzamora-Pedrell, Barcelona, 13 de març de 1893..</i>	53
8.3.6. <i>Alzamora-Pedrell, París, 27 de març de 1893.....</i>	53
8.3.7. <i>Alzamora-Pedrell, Londres, 7 d'abril de 1893</i>	53
8.3.8. <i>Alzamora-Pedrell, Londres, 18 d'abril de 1893 ...</i>	54
8.3.9. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 3 de juny de 1893</i>	55
8.3.10. <i>Alzamora-Pedrell, Palma, 17 de juny de 1893</i>	56
8.4. CORRESPONDÈNCIA CAPELLA DE MANACOR-PEDRELL ...	57
8.4.1. <i>Capella de Manacor-Pedrell, Manacor, 20 de novembre de 1901</i>	59
8.5. CORRESPONDÈNCIA JOAN LLUÍS ESTELRICH-FELIP PEDRELL	59
8.5.1. <i>Estelrich-Pedrell, Palma, 9 de juny de 1890</i>	60
8.5.2. <i>Estelrich-Pedrell, Palma, 1 de novembre de 1912 .</i>	61
8.6. CORRESPONDÈNCIA MIQUEL MARQUÈS - JESÚS DE MONASTERIO - FELIP PEDRELL	61
8.6.1. <i>Marquès-Monasterio-Pedrell, 13 de març de 1895.</i>	62
8.7. CORRESPONDÈNCIA ANTONI NOGUERA-FELIP PEDRELL	62
8.7.1. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 17 de febrer de 1888....</i>	64
8.7.2. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1888 ..</i>	64
8.7.3. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 2 d'octubre de 1888</i>	65
8.7.4. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 d'octubre de 1888 ...</i>	66
8.7.5. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 d'octubre de 1888 ...</i>	68

8.7.6. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 de novembre de 1888 .</i>	68
8.7.7. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de novembre de 1888</i>	69
8.7.8. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de desembre de 1888 . .</i>	70
8.7.9. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1888 .</i>	70
8.7.10. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 de desembre de 1888 .</i>	71
8.7.11. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 de gener de 1889</i>	71
8.7.12. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de febrer de 1889</i>	73
8.7.13. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 d'abril de 1889</i>	74
8.7.14. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de maig de 1889</i>	75
8.7.15. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de juny de 1889</i>	76
8.7.16. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 15 d'octubre de 1889 . . .</i>	78
8.7.17. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 de juny de 1891</i>	79
8.7.18. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1891 . .</i>	79
8.7.19. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 15 d'octubre de 1891 . . .</i>	80
8.7.20. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de març de 1892</i>	80
8.7.21. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 17 de març de 1892</i>	81
8.7.22. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 de març de 1892</i>	82
8.7.23. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 1 d'abril de 1892</i>	84
8.7.24. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de maig de 1892</i>	84
8.7.25. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de maig de 1892</i>	85
8.7.26. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de juny de 1892</i>	86
8.7.27. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de juliol de 1892</i>	86
8.7.28. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 de setembre de 1892 . .</i>	87
8.7.29. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de setembre de 1892 .</i>	88
8.7.30. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 d'octubre de 1892 . . .</i>	88
8.7.31. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 de novembre de 1892</i>	89

8.7.32. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1892..</i>	90
8.7.33. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 d'octubre de 1892 ...</i>	91
8.7.34. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 d'octubre de 1892 ...</i>	92
8.7.35. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 3 de gener de 1893</i>	92
8.7.36. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 de gener de 1893</i>	92
8.7.37. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de gener de 1893</i>	93
8.7.38. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de febrer de 1893....</i>	94
8.7.39. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de febrer de 1893....</i>	95
8.7.40. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de febrer de 1893....</i>	97
8.7.41. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 de març de 1893</i>	98
8.7.42. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de març de 1893</i>	98
8.7.43. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de març de 1893</i>	100
8.7.44. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 d'abril de 1893</i>	100
8.7.45. <i>Noguera-Pedrell, 25 d'abril de 1893</i>	101
8.7.46. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de maig de 1893</i>	101
8.7.47. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 de maig de 1893</i>	102
8.7.48. <i>Noguera-Pedrell, 19 de maig de 1893</i>	103
8.7.49. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 de maig de 1893</i>	103
8.7.50. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 27 de juny de 1893</i>	104
8.7.51. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de juliol de 1893</i>	105
8.7.52. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 31 de juliol de 1893</i>	106
8.7.53. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1893 ..</i>	107
8.7.54. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 d'octubre de 1893 ...</i>	107
8.7.55. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 16 de novembre de 1893.....</i>	108
8.7.56. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de desembre de 1893..</i>	109
8.7.57. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de desembre de 1893.</i>	110
8.7.58. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 de gener de 1894</i>	110

8.7.59. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de gener de 1894</i>	111
8.7.60. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de febrer de 1894</i>	112
8.7.61. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 d'abril de 1894</i>	112
8.7.62. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de maig de 1894</i>	113
8.7.63. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 de maig de 1894</i>	114
8.7.64. <i>Noguera-Pedrell, 29 de maig de 1894</i>	114
8.7.65. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 1 de juny de 1894</i>	115
8.7.66. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de juny de 1894</i>	116
8.6.67. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de setembre de 1894 .</i>	117
8.7.68. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 8 d'octubre de 1894</i>	117
8.7.69. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 de novembre de 1894 ..</i>	118
8.7.70. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 23 de novembre de 1894</i>	118
8.7.71. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de desembre de 1894 ..</i>	119
8.7.72. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de desembre de 1894 ..</i>	120
8.7.73. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 8 de gener de 1895</i>	120
8.7.74. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 de gener de 1895</i>	121
8.7.75. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 de gener de 1895</i>	122
8.7.76. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de març de 1895</i>	123
8.7.77. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 20 de març de 1895</i>	123
8.7.78. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 d'abril de 1895</i>	124
8.7.79. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 de juny de 1895</i>	125
8.7.80. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 d'octubre de 1895 ...</i>	125
8.7.81. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de novembre de 1895 ..</i>	126
8.7.82. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 de novembre de 1895</i>	126
8.7.83. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1895 ..</i>	127
8.7.84. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de gener de 1896</i>	128
8.7.85. <i>Noguera-Pedrell, Palma, 28 de gener de 1896</i>	129

8.7.86.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de febrer de 1896...</i>	130
8.7.87.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de març de 1896</i>	131
8.7.88.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 d'agost de 1896</i>	131
8.7.89.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 16 d'octubre de 1896 ..</i>	132
8.7.90.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 de novembre de 1896.....</i>	133
8.7.91.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de gener de 1897</i>	134
8.7.92.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 19 de febrer de 1897...</i>	134
8.7.93.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de març de 1897 ...</i>	135
8.7.94.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de maig de 1897 ...</i>	136
8.7.95.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 14 d'agost de 1897</i>	136
8.7.96.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de febrer de 1898...</i>	137
8.7.97.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 21 de febrer de 1898...</i>	137
8.7.98.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 1 d'abril de 1898</i>	138
8.7.99.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 29 de juliol de 1898 ...</i>	139
8.7.100.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 2 de setembre de 1898 .</i>	140
8.7.101.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 de març de 1899</i>	140
8.7.102.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 4 d'abril de 1899</i>	141
8.7.103.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 d'abril de 1899</i>	142
8.7.104.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1899.</i>	143
8.7.105.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 de setembre de 1899 .</i>	143
8.7.106.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 30 de desembre de 1899.....</i>	144
8.7.107.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 23 de febrer de 1900 ..</i>	145
8.7.108.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 6 d'abril de 1900 (apareix també 11 d'abril de 1900)</i>	146
8.7.109.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 d'abril de 1900</i>	146
8.7.110.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 5 de maig de 1900</i>	147

8.7.111.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 26 de maig de 1900 ...</i>	147
8.7.112.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de juliol de 1900 ...</i>	148
8.7.113.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 27 de juliol de 1900 ...</i>	148
8.7.114.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 d'agost de 1900</i>	149
8.7.115.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 11 de desembre de 1900.</i>	149
8.7.116.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 de gener de 1901</i>	150
8.7.117.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 d'abril de 1901</i>	151
8.7.118.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 7 d'octubre de 1901 ...</i>	151
8.7.119.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 18 d'octubre de 1901 ..</i>	152
8.7.120.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 25 d'octubre de 1901 ..</i>	153
8.7.121.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 26 de novembre de 1901.....</i>	154
8.7.122.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 3 de novembre de 1901. Postal.....</i>	155
8.7.123.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de desembre de 1901.</i>	155
8.7.124.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 3 de gener de 1902</i>	156
8.7.125.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 22 de gener de 1902 ...</i>	156
8.7.126.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 10 de febrer de 1902. ...</i>	157
8.7.127.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 13 de juny de 1902</i>	157
8.7.128.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 17 de novembre de 1902.....</i>	158
8.7.129.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 23 de novembre de 1902.....</i>	158
8.7.130.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, 24 d'octubre de 1903 ..</i>	159
8.7.131.	<i>Noguera-Pedrell, 29 d'octubre de 1903. Targeta postal</i>	160
8.7.132.	<i>Noguera-Pedrell, 31 de juliol de 1906</i>	160
8.7.133.	<i>Noguera-Pedrell, Palma, sense data 15</i>	161

8.8.	CORRESPONDÈNCIA	
	MIQUEL DELS SANTS OLIVER-PEDRELL	161
8.8.1.	<i>Dels Sants Oliver-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1893</i>	162
8.8.2.	<i>Dels Sants Oliver-Pedrell, Palma, 12 de setembre de 1902</i>	162
8.8.3.	<i>Dels Sants Oliver-Pedrell, 21 de desembre de 1911</i>	163
8.9.	CORRESPONDÈNCIA	
	PEDRO BISBE DE MALLORCA-PEDRELL	163
8.9.1.	<i>Pedro Bisbe de Mallorca-Pedrell, Palma, 16 de març de 1908</i>	164
8.10.	CORRESPONDÈNCIA ANDREU PONT-PEDRELL	164
8.10.1.	<i>Andreu Pont-Pedrell, París, 4 de febrer de 1902</i> ..	165
8.10.2.	<i>Andreu Pont-Pedrell, juliol (any desconegut)</i> ..	166
8.10.3.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Palma, 14 d'agost (any desconegut)</i>	166
8.10.4.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Palma, 18 de setembre de 1907</i>	167
8.10.5.	<i>Andreu Pont-Pedrell, data desconeguda</i>	167
8.10.6.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Sant Marçal, 27 de juny de 1910</i>	168
8.10.7.	<i>Andreu Pont-Pedrell, Lluçmajor, 5 de juliol de 1913</i>	168
8.11.	CORRESPONDÈNCIA ANTONI JOSEP PONT-PEDRELL	169
8.11.1.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 26 de setembre de 1894</i>	171
8.11.2.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 13 d'abril de 1895</i>	172
8.11.3.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 21 de març de 1896</i>	172

8.11.4.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 27 de juny de 1898</i>	173
8.11.5.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 10 de setembre de 1898</i>	174
8.11.6.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, 10 novembre de 1900</i>	175
8.11.7.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Manacor, 9 de desembre de 1901</i>	175
8.11.8.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, València, 27 de juliol de 1902. Postal</i>	176
8.11.9.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Palma, abril de 1903</i>	176
8.11.10.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 7 de juliol de 1907</i>	176
8.11.11.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 10 d'agost de 1907</i>	177
8.11.12.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Palma, 12 de desembre de 1907</i>	177
8.11.13.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 29 de juliol de 1910</i>	178
8.11.14.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Palma, 18 de maig de 1911. Postal</i>	178
8.11.15.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, 25 de novembre de 1911</i>	178
8.11.16.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 27 de desembre de 1911</i>	179
8.11.17.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 19 de juny de 1912</i>	179
8.11.18.	<i>Antoni J. Pont-Pedrell, Sant Marçal, 26 de novembre de 1912</i>	180
8.12.	CORRESPONDÈNCIA BARTOMEU TORRES-PEDRELL	181
8.12.1.	<i>Torres-Pedrell, Palma, 3 de maig de 1889</i>	181
REFERÈNCIES		183
BIBLIOGRAFIA		183
ARXIU		187

INTRODUCCIÓ.

LES ILLES BALEARS I ELS ESTUDIS MUSICOLÒGICS.

FONAMENT D'AQUEST TREBALL

Avui dia, la musicologia balear viu moments de presència intensa en la vida cultural de les Illes. Per una banda, s'estan recollint els fruits d'aportacions d'estudiosos que iniciaren les trobades de documentalistes musicals promogudes per mossèn Parets al llarg de gairebé dues dècades.

Per una altra banda, el treball de diversos musicòlegs de procedència mallorquina ha anat creant una certa tradició de recerca a l'àmbit de les Illes que potser fa uns anys era difícil de preveure. Així, cal destacar les aportacions¹ de diversos especialistes contemporanis en les àrees, sobretot, de cruïlla entre música, antropologia cultural i sociologia. A la vegada, els estudis de musicologia al Conservatori Superior de les Illes Balears permeten considerar la continuïtat de la disciplina dins la vida acadèmica insular.

Paral·lelament, es fa palesa la progressiva incorporació d'altres investigadors que no han estudiat musicologia a les Illes, però que estan vinculats a elles. Provenen d'una generació d'estudiosos que han desenvolupat les seves tesis doctorals sobre aspectes musicals de les Illes. Aquestes aportacions no han fet sinó constatar la importància d'aquestes aportacions, que permeten seguir l'evolució cultural i antropològica de les darreres dècades filtrada mitjançant les contribucions des de les arts performatives, subratllant també la importància del patrimoni històric musical.

1. Cal destacar les aportacions, els darrers anys, d'Antoni Pizà (Dr. per la City University of New York), Francesc Vicens (Dr. per la Universitat Autònoma de Barcelona) i Bartomeu Canyelles (Dr. per la Universitat de les Illes Balears). Així mateix, les Illes veuen ara mateix els fruits d'un grapat d'especialistes: Jaume Escandell (Dr. per la UAB) a les Pitiüses, Eulàlia Coll (Dra. per la Universitat de Cardiff) a Menorca, Amadeu Corbera, Toni Llofriu, J. A. Ballester, Jordi Alomar i altres estudiosos que són presents en diversos àmbits. No deixa de ser aquesta, sortosament, una llista incompleta.

Un aspecte a considerar, de tot el que s'esmenta aquí, és l'existència d'una mena de llavor, present en la història de les Illes, cap a l'estudi de la música; potser una herència poc visible, però que s'inicia a temps molt llunyans. És poc coneguda la figura de Simó Ben Tzemah Duran (Mallorca, 1361 - Argèlia, 1444), rabí que fugí de l'illa arran de les persecucions als jueus el 1391, però també un dels primers tractadistes sobre música que han tingut les Illes. No es vol dir amb això que hagi existit a les Illes una escola científica al voltant de la musicologia, tal com és entesa en entorns acadèmics, però sí que hi ha una certa tradició i un veritable interès per part d'investigadors i estudiosos des de temps immemorials.

La correspondència del fons de la Biblioteca Nacional de Catalunya que es transcriu aquí documenta, precisament, les primeres passes de la musicologia balear de caràcter il·lustrat, i les relacions entre els primers intel·lectuals i estudiosos que es van interessar per aprofundir en l'estudi de la música ja en l'edat contemporània, però que també assistiren als canvis musicals que el *Motu Proprio* de Pius X aportà (1903). Les discussions sobre la música religiosa presidiren el final del segle XIX i el començament del segle XX en uns moments en els quals la rica tradició oral començava a percebre's com a amenaçada, tal com contaran els missioners del *Cançonero Popular de Catalunya* que acudiran a les Illes a partir del 1923. Totes les persones que foren contactades per tal de preparar aquestes missions narraven que ja no quedava massa del riquíssim patrimoni musical que les Illes havien tingut anteriorment.²

Altres temes que poden destriar-se aquí són les investigacions que dugueren a terme Felip Pedrell, Antoni Noguera i mossèn Antoni Josep Pont de manera conjunta; i són de gran importància perquè reflecteixen recolleccions de cançons i treballs realitzats a les dues darreres dècades del segle XIX, quan sembla que la percepció de la progressiva pèrdua del patrimoni musical no era tan palesa. Aquest fons documental presentat aquí és una oportunitat per a analitzar i difondre material vinculat als estudis etnomusicològics illencs en unes dates primerenques, i que poden servir com a partida per a futurs treballs d'aprofundiment.

Són, doncs, transcripcions de l'epistolari d'intel·lectuals de les Illes amb Felip Pedrell, que proporcionen material per a estudiar els inicis de

2. Aquest fet és narrat per Baltasar Samper en la crònica de la primera missió de l'Obra del Cançonero Popular de Catalunya (designada a partir d'aquí amb les sigles OCPC) a Mallorca, el 1924, a la Carpeta C-23 de l'OCPC; vegeu també Bàrbara DURAN, *Les cantadores de Maria de la Salut*, Palma, Lleonard Muntaner Editor, 2020, p. 20. També en fa referència Noguera a una carta del desembre de 1888 a Pedrell.

la primera musicologia local, però també l'espanyola, fonamentada en els seus estudis; Pedrell és reconegut com un dels pares nacionals de la disciplina. Aquest, a les Illes, tingué com a informants els esmentats Noguera i Mn. Pont, els quals li proporcionaren moltíssim material musical a més d'un intercanvi intel·lectual notori. Però no són solament aquests dos músics els que apareixen en el recull documental, sinó tot un seguit d'intel·lectuals mallorquins de gran importància. Així, s'entreveu un pont cultural i intel·lectual que uneix els estudiosos illencs amb la figura de Pedrell; i, per tant, és un material susceptible de ser emprat acadèmicament per investigadors nacionals i internacionals, ja que incideix en el moment sociocultural del naixement de la disciplina musicològica a l'estat espanyol i permet estudiar el moviment conegut com a modernisme des de diferents angles.

L'interès de l'epistolari que es presenta aquí es pot resumir en els següents punts:

- La vinculació de manera directa de les aportacions d'estudiosos i intel·lectuals illencs amb la figura de Felip Pedrell, pare de la musicologia espanyola.
- La transcripció d'un epistolari que pot esdevenir material d'estudi de treballs de caràcter nacional i internacional que poden aproximar-se a les relacions de Pedrell amb les Illes a partir de les cartes transcrits aquí, conferències i diversos documents que permeten albirar les diverses connexions.
- La incidència en aspectes no estudiats com són les aportacions femenines al recull etnomusicològic de Noguera i Pont (sota el mestratge de Pedrell), que són elements a estudiar.
- L'aportació d'elements d'anàlisi que permeten donar a conèixer i aprofundir en els aspectes històrics, culturals, lingüístics i musicals de Mallorca en uns moments de canvi històric significatiu, entre els segles XIX i XX.
- La relació amb commemoracions i efemèrides d'interès cultural o històric a l'àmbit local i/o insular, com és el cas de l'Any Miquel dels Sants Oliver i altres que puguin ser programats en el futur.
- La relació d'aquest gruix de documents amb la possibilitat d'aprofundir acadèmicament en ells, car aporten dades susceptibles de ser usades en estudis posteriors.
- L'aproximació a l'anàlisi de les aportacions femenines als cançoners de Noguera i Pont i la importància de la memòria femenina i

del repertori relacionat amb ella. Tant Noguera com Font anotaren els informants, entre els quals destaquen un bon grapat de dones. Elles foren les transmissores d'un conjunt de cançons que no han estat analitzades des de la perspectiva de gènere.

- La diversificació de la mirada tradicional sobre els recollectors de cançons. Cal filtrar les aportacions dels diferents actors del món musical, i comprovar com alguns estudiosos —és el cas de Noguera i Pont— treballaren de manera gairebé autodidacta per tal d'obtenir un corpus musicològic que pertany al patrimoni immaterial, però que també hagué de superar prejudicis al voltant de les músiques de tradició oral, considerades obres creatives populars i, per tant, desvinculades de l'herència més clàssica.

Cal afegir que s'ha conservat la llengua original en la qual foren redactats els documents. A la vegada, les aportacions femenines als cançoners recollits per Noguera i Pont poden conduir a conclusions molt interessants des del punt de vista dels estudis de gènere. En relació amb aquests cançoners, no s'ha iniciat una anàlisi profunda des d'aquesta perspectiva, i potser és el moment de reconsiderar certes aproximacions als estudis etnomusicològics que recullen un patrimoni immaterial que ha estat obtingut, en bona part, d'informants femenines, però que ha estat abordat des d'òptiques del sistema patriarcal.

1. CONTEXT SOCIOPOLÍTIC A LA MALLORCA FINISECULAR

La societat mallorquina de mitjan segle XIX era un món principalment agrari dirigit per l'hegemonia d'uns pocs.³ L'agricultura generava la principal renda econòmica de l'illa i va ser on majoritàriament va treballar la població insular. Les relacions de dependència eren «de clientelisme». Entenem el «clientelisme» com aquella relació pre política i desigual entre un patró i un client, que implicava unes obligacions per part del client, així com una protecció per part del patró. Aquesta relació «de clientela» no tenia per què suposar una obligació de vot i es perllongava durant llargs períodes en el si de les societats agràries. Amb l'arribada del liberalisme i la implantació de l'estat liberal després de la promulgació de la Constitució de 1876, aquestes relacions es van intensificar, fet que va legitimar la restauració de la monarquia amb l'arribada al tron d'Alfons XII. Es va regular la realització de les eleccions per sufragi censal restringit fins a 1891, anys en el que es va constituir el sufragi universal masculí.

A més, les relacions de dependència van evolucionar cap al caciquisme, la influència del qual en la cultura local serà comentat més endavant. A diferència d'altres regions, a Mallorca va predominar el consens a la coacció, ja que els propietaris rurals passaven la majoria del seu temps en les terres de la seva propietat al costat dels amos arrendataris —que dirigien les possessions o cases rurals—, fet que no succeïa en altres llocs, on els propietaris estaven pràcticament absents —encara que aquest consens no vulgui dir que els cacics no usessin la força. Per aquesta raó, els «pagesos» acceptaven els diversos nivells de patronatge que consistien en «senyor» —propietari noble—, «amo» —arrendatari—, «missatges» —jornalers fixos— i «jornalers» —jornalers—, i aquesta hegemonia estava legitimada per l'Església.⁴

3. Isabel PEÑARRUBIA, *La restauració a Mallorca (1874-1923)*, Palma, Edicions Documenta Balear, 1997.

4. Isabel PEÑARRUBIA, «La expresión de la disidencia en una sociedad caciquil: Mallorca 1875-1923», *Historia Social* (1998), núm. 32, p. 23-35.

En l'àmbit de la música religiosa, destacarem que a mitjan anys seixanta del segle XIX, i a causa de la crisi econòmica que va assetjar la catedral de Mallorca, la partida pressupostària dedicada a la música en aquesta institució es va reduir gairebé al no res, i van desaparèixer en 1869 les dues últimes places de ministrers que quedaven —quan just uns anys abans ja s'havia eliminat la petita orquestra per a l'acompanyament d'orgue— i seguidament, en 1870, van desaparèixer les últimes places de nens cantaires del cor i el mestre de capella.⁵ La Catedral, malgrat el Concordat de 1851, que va significar un punt d'inflexió per a la seva recuperació, es debatia al bell mig de greus problemes econòmics després de les desamortitzacions, una situació agreujada per l'ambient anticlerical provinent del liberalisme.

Per altra banda, i en l'àmbit de la lírica, destacarem que malgrat el creixement de l'interès per la música escènica, el 1853, per ordre de la Junta Provincial, es va tancar l'antiga Casa de les Comedias⁶ —ja que l'edifici no garantia la seguretat suficient per les seves condicions d'antic hospital—; el lloc on es van realitzar, en l'anterior meitat del segle, nombrosos recitals i representacions líriques, ja que aquesta institució va comptar amb una orquestra formada per uns vint músics —la majoria dels quals provenia de la capella de músics de la Catedral. Amb el tancament i posterior demolició de l'edifici, Mallorca es va quedar sense l'únic lloc adequat on es podien representar les noves òperes provinents d'Europa. Les representacions líriques passaren a celebrar-se a la societat Círculo Mallorquín.

El 1869, gràcies al registre de l'Ajuntament de Palma, sabem que existien vint-i-quatre societats d'esbarjo a la ciutat: Acadèmia Artística Industrial, Ateneu Balear, Assistència Palmesana, Casino Balear, Casino Central, Casino Forense, Casino La Fraternitat, Casino La Marina, Casino Mallorquí, Casino de la Pau, Casino Palmesà, Casino L'Esbarjo, Cercle Mallorquí, Protecció Artística, Societat Filharmònica Científica, La Fraternal, L'Aplicació, Germanor Filharmònica La Previsora, L'Havanera, Tertúlia de l'Amistat, Societat la Joventut Palmesana, Les Belles Arts i el Progrés Mercantil.⁷

Durant l'últim terç de la centúria, una nova millora de les comuni-

5. Bernat JULIÀ, «Maestros y músicos de la Catedral de Mallorca», *X Trobada de Documentalistes musicals*, 2003, p. 197-290; Josep J. ESTEVE, *La música a les Balears en el segle XIX*, Palma, Edicions Documenta Balear, 2007.

6. Gaspar SABATER, *De la casa de las comedias al Teatro Principal. Aproximación a la historia de nuestro primer coliseo*, Palma, Edicions Cort, 1982.

7. *Diversiones públicas que han tenido lugar en este distrito municipal en los años 1865-1870*, núm. 1066. Llista disponible en el fons Pons, consultable a l'Arxiu Municipal de Palma.

cacions va suposar un impuls per a la vida cultural mallorquina. Als avenços del comerç marítim s'hi van afegir millores com la inauguració del ferrocarril.⁸ Aquest fet va convertir l'illa no solament en un territori de projecció econòmica, fet que va possibilitar que intel·lectuals i artistes la visitessin, sinó també que l'exploressin i assistissin a vetllades artístiques. A la vegada, aquestes noves vetllades van afavorir la interpretació de nous repertoris tant en l'àmbit de les ciutats com en àrees més rurals.⁹ Amb el sorgiment de l'associacionisme i primeres societats socioculturals pròpies de finals del segle XIX, van aparèixer nous espais d'oci per a la societat mallorquina, mitjans on les relacions socials van atorgar significat a les jerarquies fora de l'esfera domèstica, incentivant la pràctica musical dels *dilettanti*.

8. David GINARD; Miquel Àngel CASASNOVAS, *Illes Balears. Història*, Barcelona, Editorial Vicens Vives, 2007, p. 25.

9. Eugenia GALLEGO, *Antonio Noguera (1858-1904) y la modernización de la vida musical en Mallorca durante la Restauración*, Logroño, Universidad de La Rioja, 2017.

El fet insular, en el cas de les Illes Balears, marca la seva cultura de manera profunda, però aquest epistolari és la mostra de com es creuen els camins de músics, intel·lectuals i estudiosos dels Països Catalans, car documenta la correspondència entre Felip Pedrell (pare de la musicologia espanyola) i músics com Antoni Noguera, Antoni J. Pont i Miquel Marquès; intel·lectuals com Gabriel Alomar, Joan Lluís Estelrich, Miquel del Sants Oliver i altres personalitats com Enric Alzamora, Eustaquio de Uriarte i el bisbe Campins. Un aspecte a considerar, aquí, és l'existència d'una mena de llavor, present en la història de les Illes, cap a l'estudi de la música, que s'inicia amb la figura del tractadista Simó Ben Tzemah Duran, rabí que fugí de Mallorca el 1391 arran de les persecucions als jueus.

La correspondència del fons de la Biblioteca de Catalunya que es transcriu aquí documenta, precisament, les primeres passes de la musicologia balear de caràcter il·lustrat. Constitueix una font per a analitzar i difondre material vinculat als estudis etnomusicològics illencs en unes dates primerenques que pot esdevenir punt de partida per a futurs treballs d'aprofundiment.

TEXTOS I ESTUDIS DE CULTURA CATALANA

Publicacions de l'Abadia de Montserrat